

Anmälan mot Länsrätten i Jönköpings län m.fl. angående handläggning av mål om laglighetsprövning enligt kommunallagen

---

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 16 september 2005 riktade AA klagomål mot att Länsrätten i Jönköpings län hade avskrivit mål nr 2674-04 med hänvisning till aktualitetsprincipen och att risk fanns att Länsrätten i Stockholms län, som ännu inte hade avgjort mål nr 7697-04, skulle göra på motsvarande sätt. Båda målen avsåg laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900) av beslut om tillsättning av tidsbegränsade anställningar som lärare.

Utredning

En promemoria upprättades den 26 oktober 2005 med i huvudsak följande innehåll.

AA har till JO kommit in med en samlad anmälan som hos JO delats upp i flera ärenden. I ärende med dnr 4620-2005 behandlas anmälan mot Länsrätten i Jönköpings län (mål nr 2674-04) och Länsrätten i Stockholms län (mål nr 7697-04). Dagboksbladen i målen per den 21 oktober 2005 och beslutet i det första målet har hämtats in.

Målet vid Länsrätten i Jönköpings län inleddes den 8 december 2004. Den 23 december 2004 antecknade länsrätten den sista händelsen före beslutet den 18 augusti 2005. Beslutet innebar att målet skrevs av från vidare handläggning bl.a. med hänvisning till att den vikariatsanställning som var i fråga varat längst till och med den 17 juni 2005, att länsrättens beslut i målet vid tiden för prövningen inte kunde medföra någon ändring avseende anställningen och att det därför enligt länsrätten saknades skäl att pröva överklagandet.

Målet vid Länsrätten i Stockholms län inleddes den 13 april 2004. Den senaste åtgärden i målet vidtog den 14 juni 2004. Den 11 oktober 2004 har antecknats att målet är KFA, vilket torde avse att målet är klart för avgörande. Därefter har inget ytterligare noterats.

Länsrätterna i Jönköpings respektive Stockholms län anmodades att yttra sig enligt promemorian.

Lagmannen BB i Länsrätten i Jönköpings län gav in ett remissvar. Till svaret var fogat ett yttrande från CC av vilket framgick i huvudsak följande.

Jag tjänstgjorde som länsrättsfiskal på roteln när målet inkom till länsrätten fram till den 1 juni 2005.

Arbetet på roteln har i första hand styrts av länsrättens verksamhetsmål som inneburit att förtursmål och andra mål av förturskaraktär exempelvis biståndsmål prioriterats. Därutöver har verksamhetsmålen angett att socialförsäkringsmål normalt skulle avgöras inom sex månader från inkomstdatum, skattemål tio månader från inkomstdatum och slutligen övriga mål åtta månader från inkomstdatum.

Vid en preliminär bedömning av handlingarna i mål 2674-04 har jag, med beaktande av bestämmelserna i 2 kap. skollagen, inte funnit anledning att anta att klagandens talan skulle komma att bifallas varför någon ytterligare kommuniseringsåtgärd med kommunen inte har vidtagits, utöver att infordra sammanträdesprotokollet med bevis om anslag. Med den preliminära bedömningen som utgångspunkt har målet inte heller kommit att prioriteras. Målet har istället hanterats som ett "ordinärt" mål inom gruppen övriga mål med målsättningen att avgöras inom den tidsram som verksamhetsmålen satte. Därvidlag har jag dock uppenbarligen inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammat vilka följder länsrättens dröjsmål med att meddela ett avgörande först efter att vikariatet löpt ut skulle komma att få för klagandens möjlighet att få till stånd en prövning i sak. Jag kan endast beklaga att målet inte avgjorts inom sådan tid att en sakprövning kunnat ske.

Lagmannen BB instämde i CC:s yttrande och hade inget ytterligare att tillägga.

Lagmannen DD i Länsrätten i Stockholms län gav in ett remissvar till vilket yttranden från chefsrådmannen EE och rådmannen FF var fogade.

Av chefsrådmannen EE:s yttrande framgick i huvudsak följande.

Mål nr 7697-04 har lottats på och handlagts på rotel 225 på avdelning 2 där undertecknad är chefsrådmän. Målet är numera avgjort av rotelinnehavaren, rådmannen FF, som avger ett eget yttrande till JO. Dom i målet meddelades den 28 oktober 2005. Enligt domslutet ansågs de överklagade besluten inte strida mot skollagen och överklagandet avslogs.

Mål om laglighetsprövning enligt kommunallagen är inte formellt förtursmål enligt länsrättens arbetsordning men anses böra handläggas skyndsamt, särskilt om ett överklagande väntas leda till bifall. Ett kungörelseförfarande skall nämligen då inledas och alla kommunmedlemmar ges möjlighet att överklaga länsrättens dom. Även sådana kommunalmål där själva saken är av natur att bli "överspelad", såsom ansökan om skolskjuts innevarande termin eller, som i det nu aktuella målet, tjänstetillsättningar som avser en begränsad tid, anses böra avgöras skyndsamt. För att så bör ske finns dock inga skrivna rutiner utan det får anses följa av sunt förnuft. I övrigt gäller enligt länsrättens arbetsordning att mål som inte är förtursmål som regel tas upp till slutligt avgörande i den ordning de blivit färdiga för avgörande.

Det nu aktuella målet var klart för avgörande i vart fall redan den 11 oktober 2004 men avgjordes inte förrän drygt ett år senare. De överklagade tjänstetillsättningarna avsåg tiden den 13 april-16 juni respektive den 12 augusti-22 december 2004. Även om ett bifall vid en granskning av handlingarna i målet inte förefallit troligt borde det ha avgjorts innan tidsperioden för den senare vikariatsanställningen löpte ut, dvs. före den 22 december 2004. Rotelinnehavaren FF har i sitt eget yttrande till JO, som en förklaring till att så inte skett, anfört att det fanns andra mål som han ansåg borde tas före det nu aktuella. Det är ett faktum att rotel 225 haft stora målbalanser och att många mål varit äldre och mer förtursbetonade än det som föranlett JO-anmälan. Från länsrättens sida har under en följd av år vidtagits åtgärder för att avhjälpa balanssituationen på roteln, såsom överlottning av mål till andra rotlar, hjälp från andra rotlar med att sätta upp och avgöra mål, förordnande av en särskild fiskal på roteln för att sätta upp och avgöra mål och sedan i februari 2005 lottnings-stopp på roteln. Undertecknad har följt utvecklingen på roteln bl.a. genom att ta fram och granska listor över rotens "gamla" mål och har diskuterat handläggningen av dessa med rotelinnehavaren. Ett mål som det nu aktuella, som varken varit ett formellt förtursmål eller tillhört de äldsta, har då inte hört till dem som uppmärksammats.

Av rådmannen FF:s yttrande framgick bl.a. följande.

Jag beklagar om dröjsmålet med handläggningen har bidragit till att ge AA intrycket av att min handläggning på något sätt har varit diskriminerande mot henne, även om det inte var hon som stod som klagande i målet. Det har visserligen gått en ganska lång tid sedan målet kom in, varför det kan vara svårt att erinra sig exakt de överväganden som då gjordes. Bakgrunden till dröjsmålet bör dock vara följande. Jag har vanligtvis själv granskat de kommunalmål som kommit in till roteln. Vid den inledande granskningen av detta mål måste jag ha gjort bedömningen att det inte var av förturskaraktär. Anledningen till att jag bör ha kunnat göra en sådan bedömning är att det till överklagandeskriften nämligen hade fogats ett anställningsavtal som utgjorde de överklagade besluten. Dessutom var klagomålen korta och koncisa och vidare åberopades den bestämmelse i skollagen som det hävdades att besluten stred mot. Av nämnda anställningsavtal framgår att den beslutande var väl medveten om att den som anställdes som lärare var "icke utbildad". Å andra sidan framgår att anställningen inte var en sådan tillsvidareanställning som de tillämpliga bestämmelserna avser. I betraktande av den prövning som länsrätten skall göra i kommunalmål framstod förmodligen därför inte ett bifall som troligt. Det yttrande som kommunen inkom med förändrade inte ett sådant synsätt.

Det kan naturligtvis hävdas att länsrätten i sådant fall borde ha kunnat pröva målet medan de ifrågavarande vikariatsanställningarna ännu inte hade löpt ut. Den ena anställningen var emellertid så kort, mellan den 13 april-16 juni 2004, att laglighetsprövning knappast hade hunnits med. Den andra anställningsperioden varade emellertid mellan den 12 augusti-22 december 2004, och medgav i och för sig att en laglighetsprövning hade kunnat göras före det att den perioden hade gått till ända. En förklaring till att så ändå skedde är att det fanns andra mål som jag ansåg borde tas före det nu aktuella.

Målet är nu avdömt. Det får anses att den klagande hade rätt att få saken prövad trots att tidsperioden för de aktuella anställningarna hade gått till ända. Sett i betraktande kan jag tycka att målet borde ha kunnat avgöras åtminstone tidigare än mer än ett år efter det att det inkom hit.

Av lagmannen DD:s yttrande framgick i huvudsak följande.

Jag, liksom FF och EE, beklagar att målets avgörande har dragit ut på tiden. Som EE påpekar är mål om laglighetsprövning enligt kommunallagen inte formellt förtursmål enligt länsrättens arbetsordning. Vi håller för närvarande på att arbeta om vår arbetsordning, bl.a. med anledning av att länsrätten kommer att tillföras nya måltyper. Min inställning är att vi då får överväga att ta med denna måltyp i uppräknningen av förtursmål.

AA gavs möjlighet att yttra sig över remissvaren men har inte hörts av.

Bedömning

Jag vill inledningsvis anmärka att JO:s granskning är av rättslig art och främst avser en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet. JO kan inte ändra eller upphäva myndigheters beslut. Granskningen är inte heller avsedd att föregripa eller ersätta den prövning som kan eller har kunnat ske i ordinarie ordning. JO brukar således inte ta ställning till om ett beslut är riktigt i sak.

Den möjliga rättsföljden vid bifall till ett överklagande vid en laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen är att beslutet upphävs. Prövningen är formell och tar i första hand inte sikte på beslutets lämplighet. Laglighetsprövning hindrar i princip inte att det överklagade beslutet verkställs. Om däremot beslutet har upphävts genom ett avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall enligt 10 kap. 15 § kommunallagen det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning det är möjligt. Rättelse

är således inte alltid möjlig. Det är därför naturligt att en domstolsprövning bör ske inom sådan tid att den inte har förlorat sin betydelse. Frågan om återgång av ett upphävt beslut prövas i första hand av det kommunala organet. Det förtjänar enligt min mening att påpekas att det kan föreligga svårigheter för en domstol att innan dess avgöra om beslutet har förlorat sin betydelse. Något formellt hinder för en domstol att pröva ett överklagande även sedan ett överklagat beslut förlorat sin betydelse finns heller inte.

Länsrätten i Jönköpings län har avstått från att pröva det överklagade beslutet med hänvisning bl.a. till att prövningen inte kunde medföra någon ändring avseende anställningen. Om domstolen ansett sig kunna göra sådana överväganden vid bedömningen av beslutets laglighet, borde den enligt min mening ha försökt att i den utsträckning det var möjligt pröva överklagandet innan prövningen förlorat sin betydelse.

Vad som i övrigt kommit fram beträffande handläggningen av de båda målen föranleder inte något uttalande eller någon åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas.